

BÖLÜM 1

COVID-19 PANDEMİSİNDE DEZAVANTAJLI BİR GRUP: YAŞLILAR

Ayten DİNÇ¹

GİRİŞ

Yeni korona virüsün neden olduğu hastalık olan Covid-19'a karşı yaşlılar ve kronik hastalıkları olanlar savunmasız durumdadır.⁽¹⁾ Araştırmalar, özellikle kalp hastalığı, akciğer hastalığı, diyabet veya kanser olmak üzere kronik hastalıkları olan 60 yaş ve üstü yetişkinlerin, diğer yaş gruplarına göre şiddetli-hatta ölümcül - koronavirüs enfeksiyonuna yakalanma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir.⁽²⁾

Dünya Sağlık Örgütü raporuna göre (2020), ilk vakaların Aralık ayında Çin'de tespit edilmesinden Eylül ayı başına kadar 27 milyondan fazla insanın virüs tarafından enfekte olduğu, 900 bini aşan ölüm gerçekleştiği bildirilmiştir. Rapor da, dünyanın en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ilk 30 ülkesinde, Covid-19'dan ölenlerin %95'inden fazlasının 60 yaşın üzerindeki kişilerde meydana geldiği ve tüm ölümlerin %50'sinden fazlasının ise 80 yaş ve üstü kişilerde olduğu saptanmıştır.⁽³⁾

Covid-19'un yayılmasını yavaşlatmak için fiziksel mesafenin korunması, sosyal izolasyon ve karantina uygulamaları, hastalığın henüz tedavisi veya aşısı bulunmadığı için kritik öneme sahiptir.⁽⁴⁾ Ancak sosyal izolasyonla birlikte pek çok yaşlı insan bu durumdan en fazla mağdur olan kesim olmuştur.⁽⁵⁻⁶⁾

1. YAŞLILIK

Yaşlanma fizyolojik anlamda kaçınılmaz bir olgudur ve doğumdan itibaren gelişen bir süreçtir. Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı, "Yaşamsal fonksiyonların sürekli azalması, tüm organizmanın verimliliğinin azalması ve çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması" olarak tanımlamıştır.⁽⁷⁾

Yaşlılık biyolojik, psikolojik, sosyal, hukuksal boyutlarıyla değerlendirilir. Biyolojik boyutuyla yaşlılık, organizmanın fiziksel sağlık durumuna ilişkin değişimleri ifade ederken, sosyal yönden yaşlılık artan kronolojik yaş ile birlikte toplumsal roller ve sosyal işlevlerdeki değişiklikleri, psikolojik yönden yaşlılık ise bilişsel

¹ Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, aytehdinc@hotmail.com

SONUÇ

İnsanlığın karşılaştığı afetlerden birisi de hiç şüphesiz salgın hastalıklardır. Covid-19 salgını tüm insanları derinden etkilemiş, sosyal yaşamı ve insan ilişkilerini farklı bir boyuta taşımıştır. Pandemi sürecinde en fazla olumsuz etkilenen grup 65 yaş üzeri yaşlılar olmuştur. Covid-19 enfeksiyonu ile ilgili günümüze kadar yapılan epidemiyolojik araştırmalar hastalığın ilerleme sürecinde hastalıkla ilgili alınması gereken önlemler hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamıştır. Covid-19 salgını tüm dünyada hali hazırda aktif olarak devam etmektedir. Dezavantajlı grup olan yaşlıların salgın sürecinde bakımına önem verilmelidir.

ÖNERİLER

- Yaşlı insanlar herkesle aynı yaşam ve sağlık haklarına sahiptir ve sağlık hizmetlerinde eşit hizmet sunumuna dikkat edilmelidir.
- Yaşlılara Covid-19'dan korunmada 3 önemli faktörün (sosyal mesafe, maske ve hijyen) önemi anlatılmalı ve konu hakkındaki farkındalığı artırılmalıdır.
- Yaşlıların uzun süre dışarı çıkmaları sınırlandırılmalı, evde kalma sürelerinde veya karantinada olanlar, sağlıklı beslenme, fiziksel aktiviteye dikkat etmeli (kendilerini yormayacak egzersizler yapabilirler), tütün ve alkolden uzak durmalıdır.
- Evde bakım hizmetine ihtiyaç duyan yaşlıya, hastalığına ya da yetersizliğine bakılmaksızın, bağımsızlığını sürdürebilme ve istediği sürece kendi evinde yaşama fırsatının olanaklı kılınması sağlanmalıdır
- Toplumun ve özellikle yaşlıya bakım veren sağlık personelinin yaşlı istismarı konusunda bilgilendirilmesi, bu konuda gerekli eğitimlerin planlanması gerekmektedir.
- Yalnız yaşayan yaşlıların bazı özel alışverişlerini (market vs) gerçekleştirecek hizmet grupları sağlanmalıdır. Bu konuda belediyeler, sivil toplum kuruluşlarından vb. destek alınabilir.

KAYNAKLAR

1. China CDC Wkly (2020), *The Novel Coronavirus Pneumonia Emergency Response Epidemiology Team. The epidemiological characteristics of an outbreak of 2019 novel coronavirus diseases (COVID-19-China, 2020) 2:113-22.* (Available online at 19.06.2020 <http://weekly.chinacdc.cn/en/article/id/e53946e2-c6c4-41e9-9a9b-fea8db1a8f51>)
2. Zhou F, Yu T, Du R, Fan G, Liu Y et al. Clinical course and risk factors for mortality of adult inpatients with COVID-19 in Wuhan, China: a retrospective cohort study. *The LANCET.* 2020;395(10229),1054-1062. DOI:[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30566-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30566-3)
3. WHO (2020), *World Health Organization, Coronavirus disease (COVID-19) pandemic.* (Available online at 10 September 2020. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019?>)

4. Wilder-Smith A, Freedman DO. Isolation, quarantine, social distancing and community containment: pivotal role for old-style public health measures in the novel coronavirus (2019-nCoV) outbreak. *J Travel Med.* 2020; 27:taaa020. doi: 10.1093/jtm/taaa020.
5. Johns Hopkins University&Medicine. Coronavirus resource center *Mortality analyses* (Available online, 10 September 2020, <https://coronavirus.jhu.edu/data/mortality>)
6. UN (2020) *United Nations World Elder Abuse Awareness Day 15 June.* (Available online, 19 June 2020 <https://www.un.org/en/observances/elder-abuse-awareness-day>)
7. WHO (2007), *World Health Organization, Global Report on Falls Prevention in Older Age. World Health Report Life in the 21st century*, Avision for all, Geneva. (Available online, 19 June 2020 <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/wp-content/uploads/2014/06/WHO-Global-report-on-falls-prevention-in-older-age.pdf>)
8. Kirkwood TB. (2008). A systematic look at an old problem. *Nature.* Feb 7;451(7179):644–647.
9. WHO (2015a), *World Health Organization, World report on ageing and health 2015.* (Available online, 19 June 2020. <https://www.who.int/ageing/events/world-report-2015-launch/en/>)
10. WHO. (2015b), *World Health Organization, Global health estimates: life expectancy trends by country, 2015.* In: World Health Organization, Global health estimates [website]. Geneva: Available online, 19 June 2020. http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/en
11. UN. (2019), *United Nations, World Population Ageing 2019 Report,* (Available online, 19 June 2020. <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Report.pdf>)
12. TC Kalkınma Bakanlığı, *Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu raporu, 2018,* (24 Haziran 2020 tarihinde <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/YaslanmaOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
13. TÜİK (2020). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2019* (24/06/2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> adresinden ulaşılmıştır).
14. Liu K, Chen Y, Lin R, Han K. Clinical features of COVID-19 in elderly patients: A comparison with young and middle-aged patients. *J Infect.* 2020;80(6):e14-e18. doi:10.1016/j.jinf.2020.03.005.
15. Bulut C, Kato Y. Epidemiology of COVID-19. *Turk J Med Sci* 2020;50:563–570. <https://doi.org/10.3906/sag-2004-172>
16. SB (2020a). T.C. Sağlık Bakanlığı. *Türkiye'deki Güncel Durum 2020.* (10.09.2020 tarihinde https://cov_d19.saglik.gov.tr/ adresinden ulaşılmıştır).
17. Ge H, Wang X, Yuan X, et al. The epidemiology and clinical information about COVID-19. *Eur J Clin Microbiol Infect Dis.* 2020;39(6):1011-1019. doi:10.1007/s10096-020-03874-z
18. Graham J. *Seniors with covid-19 show unusual symptoms, Doctors Say.* Kaiser Health News, April 24 2020 <https://khn.org/news/seniors-with-covid-19-show-unusual-symptoms-doctors-say/> adresinden ulaşılmıştır).
19. SB (2020b). T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, *Covid-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Erişkin hasta tedavisi,* (19 Haziran 2020 tarihinde <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> adresinden ulaşılmıştır).
20. SB (2020c). T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü *Covid-19(SARS-cov-2 Enfeksiyonu)Temaslı Takibi, Salgın Yönetimi, Evde Hasta İzlemi ve Filyasyon,* (1 Haziran 2020 tarihinde, https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/covid-19rehberi/covid-19_rehberi_temasli_takibi_evde_hasta_izlemi_ve_filyasyon.pdf adresinden ulaşılmıştır).
21. BM (2020) *Birleşmiş Milletler. Policy Brief: The impact of COVID-19 on older persons (May 2020).* UN Secretary-General, UN Sustainable Development Group. (Available online, 24 May 2020 <https://reliefweb.int/report/world/policy-brief-impact-covid-19-older-persons-may-2020>)
22. Nazlier-Keser, EN. Yaşlı bakım uygulamalarındaki etik sorunlar üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet,* 2020;31(1), 303-333.
23. UNICEF 2020, *Caring for the elderly during the COVID-19 pandemic* (Available online, 24 May 2020 <https://www.unicef.org/india/stories/caring-elderly-during-covid-19-pandemic>)
24. UN (2020c) UN Sustainable Development Group. *Policy Brief: The Impact of COVID-19 on*

older persons. (Available online, 24 May 2020 <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-older-persons>).

25. UNFPA (2020) Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, UNFPA Teknik Notu: Yaşlılar ve COVID19. (1 Haziran 2020 tarihinde <https://turkey.unfpa.org/tr/publications/unfpa-teknik-notu-ya%C5%9F%C4%B1lar-ve-covid19> adresinden ulaşılmıştır).
26. Taşdelen A, Ateş M. Evde bakım gerektiren hastaların bakım gereksinimleri ile bakım verenlerin yükünün değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2012;9 (3): 22-29.
27. SB (2015). Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları tarafından evde sağlık hizmetlerinin sunulmasına dair yönetmelik (20 Haziran 2020 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/02/20150227-14.htm> adresinden ulaşılmıştır).
28. Ergin S. Yaş kümelerinin COVID-19'dan nasıl etkilendiği açıklanmalı (06.06.2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/sedat-ergin/yas-kumelerinin-covid-19dan-nasil-etkilendigi-aciklanmali-41535068> adresinden ulaşılmıştır).
29. Comas-Herrera A, Zalakaın J, Litwin C, Hsu AT, Lane N and Fernández J-L (2020) Mortality associated with COVID19 outbreaks in care homes: early international evidence. Article in LTCcovid.org, International Long-Term Care Policy Network, CPEC-LSE, 3 May 2020.
30. Center for Disease Control and Prevention, 2020 (Available online 20.06.2020 <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/need-extra-precautions/older-adults.html>).